

ANNA PODSTAWKA

OBSZARY NAUKOWYCH ZAINTERESOWAŃ KSIĘDZA PROFESORA MARIANA LEWKI

Przestronny korytarz na parterze najstarszej części zabudowań Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, z dużymi oknami wychodzącymi na dziedziniec, na jasnych ścianach gabloty wypełnione bieżącymi informacjami i nowościami książkowymi, niewielka czytelnia z pracownią, dalej kilkoro drzwi opatrzone tabliczkami z nazwami katedr. Tak można by zobrazować główną siedzibę Sekcji Filologii Polskiej KUL (w 1999 r. przemianowanej na Instytut), która w ciągu paru dziesiątków lat trwale wpisała się w malowniczy pejzaż lubelskiej uczelni. To właśnie miejsce zostało mocno naznaczone niezwykle osobowością Księdza Mariana Lewki – w latach sześćdziesiątych studenta polonistyki i historii sztuki, od roku akademickiego 1969/70 asystenta formowanego w „szkole” prof. Ireny Sławińskiej i cenionego przez studentów dydaktyka, wreszcie kierownika Katedry Dramatu i Teatru, a także znakomitego naukowca o stale rosnącej pozycji, zwłaszcza w środowiskach specjalizujących się w badaniach nad dramatem skandynawskim w Polsce i na świecie.

Przedmiotem szczególnego zainteresowania Księdza Profesora była twórczość Augusta Strindberga, której poświęcił kilkanaście poważnych prac naukowych – począwszy od artykułu w „Polonistyce”, ogłoszonego drukiem w roku poprzedzającym uzyskanie dyplomu magisterskiego¹, a skończywszy na zbiorze *Studiów o Strindbergu* (Lublin 1999, RW KUL), który z powodu przedwczesnej śmierci stał się swoistym podsumowaniem Jego aktywności na polu rodzimej strindbergologii. W 1968 r. Ksiądz Lewko przedstawił świetną pracę magisterską na temat *Recepcji teatru Strindberga w Polsce (1905–1918)*, która zyskała bardzo wysokie oceny badaczy teatru modernistycznego ze względu na wyjątkowo starannie zebrany i umiejętnie zinterpretowany materiał źródłowy. Należy przyznać, że liczący sobie aż 247 stron maszynopis wywiera ogromne wrażenie, zwłaszcza skrupulatnie opracowana część dokumentacyjna, która w dodatku znacznie wy-

---

¹ M. Lewko, „Eryk XIV” w *Teatrze Polskim*, Polonista (KUL) 14 (1967), nr 12, s. 1–23.

kracza poza okres Młodej Polski. W bibliograficznym wykazie źródeł wymienione zostały pozycje wydane drukiem do 1967 r. (m.in. programy teatralne, artykuły i recenzje prasowe); osobny dział stanowią niepublikowane materiały archiwalne, wywiady i korespondencja. Niezwykle cennym dodatkiem jest 70-stronicowe kalendarium wystawień sztuk na scenach całej Polski, sporządzone w wersji rozszerzonej. Potwierdzeniem dużej wartości przedstawionej pracy była zarówno całościowa publikacja w KUL (na łamach „Roczników Humanistycznych” 19 (1971), z. 4), jak i skrót zaprezentowany – wspólnie z jej promotorką, prof. I. Sławińską – w artykule *Strindberg och den polska teatern*, ogłoszonym w szwedzkim czasopiśmie naukowym „Meddelanden från Strindbergssällskapet” (Stockholm 1970, nr 44). Te pierwsze odkrywcze teksty zyskały rangę poważnego wkładu w badania nad recepcją Strindberga, o czym świadczyć też może zaproszenie do uczestnictwa w międzynarodowym sympozjum Strindbergowskim w Sztokholmie, jakie w 1973 r.² Książd Lewko otrzymał wraz z prof. Sławińską.

Fascynacja twórczością wielkiego Skandynawa stale towarzyszyła asystentowi w Katedrze Dramatu i Teatru KUL, cenionemu już znawcy teatru w Polsce. Jego uwaga, dotychczas skupiona wokół zagadnień recepcji Strindberga i jego wpływu na kształt rodzimego teatru modernistycznego, przeniosła się następnie na bogaty dorobek sceniczny i śmiałe koncepcje teatralne, jakie autor *Ojca* wprowadził do świadomości teatralnej w Szwecji i na świecie. W 1984 r. Książd Lewko uzyskał stopień doktora na podstawie obszernej pracy *O dramacie i teatrze Strindberga* (Lublin 1983, ss. 269 + XXV, maszynopis w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL), w której wykazał się biegłością w analizie struktury tekstu dramatycznego oraz gruntowną wiedzą z zakresu europejskich modeli teatralnych. W celu uzasadnienia postawionych przez siebie tez sięgał do wielu źródeł, wnikliwie analizował eseje i publikacje prasowe Strindberga, zapoznał się ze znaczną ilością materiałów biograficznych, uwzględnił jego bogate doświadczenia teatralne.

Zgłębiając spuściznę pisarza, Książd Lewko starał się odkrywać jej nowe aspekty, z godną podziwu dociekliwością poruszał się w obszarach słabo spenetrowanych we wcześniej ogłoszonych opracowaniach. Ukoronowaniem tej wieloletniej pracy badawczej stały się wspomniane *Studia o Strindbergu*, wpisujące się w światowe obchody 150. rocznicy urodzin artysty. Warto dodać, że publikacji tej towarzyszyło międzynarodowe sympozjum *August Strindberg – literatura szwedzka*, które jako kierownik Katedry Dramatu i Teatru KUL zorganizował przy współpracy Instytutu Szwedzkiego w Sztokholmie i Uniwersytetu w Dalarna 16 października 1999 r. w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL. Zaproszeni referenci i licznie zgromadzeni słuchacze mieli wówczas okazję poznać ostatnią książkę Profesora, będącą udaną pró-

---

² Niemiecki tekst referatu M. Lewki, traktujący o recepcji teatralnych teorii artysty w Polsce (*Rezeption der theatralischen Theorie Strindbergs in Polen*), ukazał się drukiem w tomie materiałów pokonferencyjnych *Strindberg and Modern Theatre*, Strindbergssällskapet Stockholm 1975, s. 151–162.

bą wszechstronnego spojrzenia na twórczość pisarza, interesującą nie tylko dla teatrologów i literaturoznawców. Część z zamieszczonych w niej szkiców była wcześniej publikowana, lecz w znacznie skromniejszych wersjach. Rozszerzone i uzupełnione o nowe fakty, dały całościowy obraz podejmowanych zagadnień.

Treść tej niezwykle ważnej pozycji w polskiej strindbergologii stanowi odzwierciedlenie wszystkich kierunków wytyczonych w badaniach Profesora. Wartościowym prologiem do bardziej świadomego studiowania dzieł Strindberga są wnikliwe rozważania, oscylujące w kręgu teatralnych doświadczeń artysty, poczynając od młodościowych decyzji o aktorstwie, a skończywszy na Teatrze Intymnym, założonym u kresu jego życia w Sztokholmie. Przypomnienie biograficznych faktów podporządkowane tu zostało wyraźnemu zamysłowi, jakim było pokazanie teatralnej świadomości dramaturga, dla którego posiadanie własnej sceny warunkowało urzeczywistnienie oryginalnych wizji inscenizacyjnych, intuicyjnie skierowanych ku teatrowi o charakterze kameralnym, prowadzących do przemian dramatycznych form pisarstwa.

W przekonaniu przeciętnego czytelnika i widza teatralnego autor *Panny Julii*, *Ojca* czy kontrowersyjnej *Spowiedzi szaleńca* to przede wszystkim twórca sztuk naturalistycznych, człowiek o skomplikowanym życiu osobistym, skandalista i mizogin, przelamujący granice obyczajowego tabu. Śledząc jego artystyczną biografię, chętnie eksponowano skłonności ateistyczne, momenty psychicznego załamania, wątpliwości towarzyszące ideowym poszukiwaniom. Natomiast nie doceniano u nas należycie wagi problematyki chrześcijańskiej, która – w sposób bardziej lub mniej zauważalny – przenika całą twórczość szwedzkiego artysty. „Badając fenomen dramaturgii Strindberga, nie można pominąć odniesień do jego przekonań religijnych i uważnej lektury Biblii”, która służy mu jednocześnie „do określenia świadomości wiary jego bohaterów, aspektu moralno-etycznego, jak i do celów estetycznych obrazowania poetyckiego” (*Studia o Strindbergu*, s. 126–127). To dobitnie postawione stwierdzenie Mariana Lewki doprowadziło do zrewidowania wielu obiegowych sądów na temat scenicznego dorobku Strindberga – człowieka głęboko wierzącego. Dzięki wnikliwym analizom potwierdzającym tę tezę, Książ Professor stał się niekwestionowanym autorytetem zarówno wśród badaczy polskich, jak i szwedzkich³. Zdziwiająco silne więzi Strindberga z tradycją chrześcijańską Książ Lewko odkrywał przez analityczny rozbiór kształtu teatralnego dramatu. Obserwacje przeprowadzone na wybranych przykładach wyraźnie dowiodły, jak dużą wagę autor *Eryka XIV* przywiązywał do pozasłownych środków scenicznego oddziaływania, często obdarzając pozornie mało znaczący przedmiot istotną rolą semantyczną. Tej właśnie sztuce – zajmującej szczególne miejsce wśród tzw. dramatów królewskich – badacz poświęcił osobne studium (ogłoszone także w wersji angielskiej), w którym wskazał różne aspekty

³ Ważną rolę odegrały pionierskie studia M. Lewki: *Biblijne konteksty dramaturgii Augusta Strindberga*, *Zeszyty Naukowe KUL* 31 (1988), nr 4, s. 29–40 oraz *Chrześcijańskie konteksty dramaturgii Augusta Strindberga*, *Roczniki Humanistyczne* 42 (1993), z. 1, s. 85–121 (szkic przedrukowany w książkowych *Studiach o Strindbergu*, s. 81–127).

„myślenia rekwizytem”, ważnego zresztą dla całego teatru Strindberga⁴. Powierając grającym rekwizytom funkcje symbolu, skrótu poetyckiego, substytutu słowa, autor szuka metafory uogólniającej ludzki los, skłaniając się ku religijnej doktrynie predeterminizmu, pojmującej przyczynową konieczność jako wynik działania woli Boga, który z góry wyznaczył bieg wszelkich wydarzeń. Ten kierunek naukowych dociekań Księdza Profesora wskazał, że dobór określonych rekwizytów należy traktować jako świadectwo precyzyjnego przemyślenia struktury utworu, wpisującego się przez to w nurt nowoczesnej sztuki pisarskiej.

Długoletnia, nieprzemijająca fascynacja twórczym dorobkiem wybitnego Szweda miała swoje odzwierciedlenie w wielu starannie planowanych przez Profesora zamierzeniach. W ostatnich latach poważnie myślał o przebadaniu teatralnych teorii artysty, które nie doczekały się dotąd osobnego studium. Systematycznie uzupełniał zgromadzoną dokumentację przedstawień, dostarczając w ten sposób materiału do dalszych dociekań potencjalnym kontynuatorom rozpoczętego dzieła. Można by nawet stwierdzić, że postać Strindberga niejako sprowokowała podjęte przez niego gruntowne interdyscyplinarne badania nad recepcją dramaturgii skandynawskiej w naszej kulturze, a szczególnie w życiu teatralnym. Plonem wieloletnich, niezwykle czasochłonnych studiów, była habilitacyjna praca *Obecność Skandynawów w polskiej kulturze teatralnej w latach 1876–1918* (Lublin 1996), licząca aż 848 stron druku, jednogłośnie uznana za niezwykle cenne osiągnięcie w nurcie szeroko zakreślonych badań kulturoznawczych i teatrologicznych. Trzeba w tym miejscu przypomnieć, że na tę właśnie publikację w 1996 r. zwróciła uwagę sekcja krytyki polskiego oddziału Międzynarodowego Instytutu Teatralnego (ITI), ogłaszając ją „teatralną książką roku”. Nie ulega wątpliwości, że zarówno ta, jak i inne prace Mariana Lewki stanowią obowiązkowe lektury każdego, kto wkracza na teren literatury i kultury krajów północnej Europy. Ich niezaprzeczalną wartość podkreśla wielu specjalistów w dziedzinie teatrologii; „[...] ktokolwiek pisze dzisiaj o recepcji, zwłaszcza dramatu skandynawskiego w Polsce, nie może pominąć Jego publikacji” – oświadczył prof. Lech Sokół, dodając we własnym imieniu: „Jestem Jego wdzięcznym dłużnikiem i składam mu hołd”⁵.

⁴ *O semantyce i funkcji rekwizytów w dramatach Augusta Strindberga*, Akcent 12 (1991), nr 1 (43), s. 170–177; *Semantic Analysis of the Role of Stage Properties in the first act of „Eric XIV”*, *Studia Scandinavica* 14 (1993), s. 111–122; *O semantyce i funkcji rekwizytów w „Eryku XIV” Augusta Strindberga*, w: *Studia o Strindbergu*, s. 129–144.

⁵ L. Sokół, „Peer Gynt” w *teatrze polskim (1904–1997)*, w: *Dramat obcy w Polsce w XIX i XX wieku*, red. W. Kaczmarek, J. Michalczyk, Lublin 2004, s. 237–238. Należy wspomnieć, że Ksiądz Lewko był aktywnym uczestnikiem międzynarodowych sympozjów, ważnym akcentem były m.in. dwa Jego wystąpienia podczas konferencji *Literatura norweska w Polsce: od Ibsena do Vesaasa*, zorganizowanej przez Norweską Akademię Nauk i Literatury w Oslo w kwietniu 1998 r. Brał także czynny udział w pracach Seminarium Nordyckiego, kierowanego przez prof. Sokoła w Instytucie Sztuki PAN. Istotnym dla środowiska naukowego wydarzeniem było ostatnie przedsięwzięcie Księdza Profesora: konferencja z udziałem zagranicznych referentów pt. *Dramat obcy w Polsce w XIX i XX wieku*, która odbyła się w Kazimierzu Dolnym w dn. 24–25 IX 2001 r.

Charakterystyczną cechą naukowo-dydaktycznej działalności Księdza Profesora była wszechstronność, niecodzienne obecnie zjawisko wśród postaw badawczych. Wyjątkową rozległość Jego pasji poznawczej odzwierciedlały zarówno publikacje, jak i różnorodne zajęcia prowadzone na Uczelni. Należy podkreślić, że w zasięgu naukowej aktywności Księdza Lewki znajdowały się zawsze zagadnienia związane z rodzimym teatrem, rozważane nie tylko w kontekście badań dziejów recepcji obcej dramaturgii. Interesował się teorią i praktyką krytyki teatralnej, z uwagą śledził ciekawsze inicjatywy ruchu teatrów akademickich. Czytelnikom „Tygodnika Powszechnego” i paru innych pism dał się poznać jako autor fachowych sprawozdań ze spektakli Sceny Plastycznej KUL. Od 1970 r. regularnie publikował recenzje, które wyróżniały się pogłębioną refleksją egzystencjalną i teologiczną⁶. Niezwykle istotne dokonania Księdza Lewki dotyczą także rozmaitych form dramatu religijnego oraz historii teatru polskiego, szczególnie Lublina i Wilna – tej tematyce poświęcał własne kwerendy, bardzo chętnie podejmowali ją uczestnicy Jego seminariów⁷.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się zawsze konwersatoria i wykłady monograficzne, zwłaszcza prezentujące wybrane zagadnienia dramatu i teatru europejskiego. Na nich Jego studenci uczyli się odczytywać ważne zjawiska teatralne na tle szeroko zakreślonego życia kulturalnego, nierzadko po raz pierwszy stykając się z nazwiskami Antoine’a, Craiga, Appii, Reinhardta, Grotowskiego i wielu innych twórców kształtujących oblicze nowoczesnej sceny. Pod wpływem słów wykładowcy sięgaliśmy po mniej znane dzieła światowej dramaturgii, których nie uwzględniał spis zalecanych lektur polonistycznych. Warto zaznaczyć, że wszystkie zajęcia Księdza Profesora zapewniały studentom możliwość stałego kontaktu z literaturą teatrologiczną. W niewielkiej sali Katedry Dramatu i Teatru zawsze był czas na wspólne omawianie ważnych rozpraw, informowanie o nowościach wydawniczych, przeglądanie specjalistycznych czasopism, afiszów i programów przedstawień, trudno dostępnych publikacji – częstokroć pochodzących z Jego prywatnych zbiorów. Nieraz z pewnym zaskoczeniem mieliśmy okazję przekonać się, jak urozmaicone były czytelnicze zainteresowania naszego Profesora. Przykładem jest przebieg egzaminu z literatury powszechnej, który wykraczał poza ramy wyznaczone spisem tematów i pozycji książkowych. Ten trudny sprawdzian, decydujący zwłaszcza dla uczestników seminarium teatrologicznego (wszystkim zależało na tym, aby jak najlepiej wypaść przed przyszłym promotorem

---

⁶ Większość wypowiedzi została przedrukowana w książce *Teatr wielkich metafor. Szkice o Scenie Plastycznej KUL*, Warszawa 1996.

⁷ Ks. M. Lewko był promotorem przeszło dwudziestu prac tematycznie związanych z lubelskim życiem teatralnym, które wyróżniały się dużą wartością dokumentacyjną. Ponadto Jego seminarzyści często opracowywali zagadnienia recepcji rodzimej i obcej dramaturgii (m.in. amerykańskiej), zajmowali się badaniem kształtu teatralnego dramatu i różnych modeli teatralnych, pisali prace dotyczące problemów aktorstwa, krytyki teatralnej. Zanim objął własne seminarium, jako asystent prof. Sławińskiej, towarzyszył wielu magisteriom powstającym w Katedrze Dramatu i Teatru KUL.

rem), często kończył się pytaniem o lektury spoza obowiązkowego kanonu. W ten sposób egzaminator, zbadawszy stopień opanowania materiału z różnych epok literackich, kierował rozmowę na bardziej swobodne tory, poznawał upodobania studentów, nawiązywał ciekawe dyskusje. Podobnie postępował podczas ustalania tematów prac magisterskich i doktorskich, każdego z osobna cierpliwie wypytywał o dziedziny zainteresowań i możliwości docierania do materiałów; następnie inspirował i motywował do pracy wymagając regularnych sprawozdań, chętnie dzielił się własnymi doświadczeniami, zawsze służył radą i wsparciem – nie tylko w sprawach związanych z uczelnią.

Zainicjowane kontakty wychodziły często poza uniwersyteckie mury, umacniały się w czasie wolnym od zajęć, nieustannie wzbogacały o nowe doświadczenia. Ksiądz Lewko chętnie przyjmował wizyty w swoim lubelskim mieszkaniu przy ul. Pawłowa, gdzie udzielał wielogodzinnych nieraz konsultacji, z życzliwością pomagał w codziennych problemach. Niezapomnianymi przeżyciami dla studentów były jednodniowe wyjazdy do Kazimierza Dolnego i Nałęczowa czy wakacyjne spływy kajakowe na Mazurach. Te dalsze wędrowki zawsze były starannie planowane, gdyż Profesor często proponował odwiedzenie miejsc o zajmującej historii, a potem z widoczną przyjemnością służył za przewodnika, dzieląc się swą ogromną wiedzą nie tylko z zakresu dziejów kultury i sztuki. Był bardzo spostrzegawczym obserwatorem – Jego uwagę jednakowo przykuwały monumentalne budowle, arcydzieła sztuki oraz niepozorne elementy krajobrazu. Korzystał z każdej nadarzającej się sposobności do obcowania z naturą. Tak było podczas jednej z konferencji, jaka odbyła się przy końcu września 2000 r. na Uniwersytecie Gdańskim. Czas pozostały do odjazdu nocnego pociągu do Lublina Ksiądz Profesor postanowił spędzić nad samym morzem, w czym nie mogły przeszkodzić mało sprzyjające okoliczności: późna pora, sztormowa pogoda ani ciężki bagaż, złożony głównie ze świeżo nabytych książek i pokonferencyjnych materiałów. Odczuwał ogromną satysfakcję z pracy naukowej, ale nigdy nie zamykał się na uroki świata, doznawał wiele radości w kontaktach z ludźmi i przyrodą.

Namacalnym świadectwem poznawczej ciekawości Księdza Lewki jest też wyjątkowo bogata biblioteka, której teatrologiczna część – zgodnie z Jego wolą – wzbogaciła zasoby Katedry Dramatu i Teatru KUL. Wgląd w ten gromadzony przez lata księgozbiór stwarza możliwość zbudowania wizerunku jego właściciela, wskazania czytelniczych preferencji, zakreślenia obszarów naukowej aktywności. Odczytując tytuły setek tomów, niemal od razu można stwierdzić, że należały one do kapłana, konesera sztuki, literaturoznawcy i teatrologa.

W tym niezwykle zróżnicowanym zbiorze niekwestionowane miejsce zajmują studia z zakresu kultury, piśmiennictwa i teatrów północnej Europy (zwłaszcza polsko- i obcojęzyczne rozprawy o Strindbergu), a także beletrystyka ukazująca się w znanej Serii Dzieł Pisarzy Skandynawskich Wydawnictwa Poznańskiego. Wyjątkową pozycję należy też przyznać tekstom utworów dramatycznych. Wiele z nich to sztuki trudno dostępne nawet w bibliotekach uniwersyteckich, często jedyne wydania z początku XX w., a nawet wcześniejsze. Do szczególnie cennych egzemplarzy należy

wielotomowa edycja dzieł Szekspira, wybrane dramaty Strindberga, Hauptmanna, Ibsena, Maeterlincka; przedwojenne publikacje sztuk Wyspiańskiego, Staffa, Przybylszewskiego czy Rydla. Dokumentacyjny charakter badań teatrologicznych, jakich podejmował się Profesor, wymagał cierpliwego wertowania recenzji i publikacji prasowych, żmudnego analizowania tekstów źródłowych, sporządzania zestawień repertuarowych. Z tego też względu sporą część Jego podręcznej biblioteki stanowią prace z zakresu historii dramatu i teatru, zwłaszcza solidnie udokumentowane wydawnictwa naukowe Instytutu Sztuki PAN i Ossolineum. Można tu również wyodrębnić pokaźny dział poświęcony zagadnieniom aktorstwa – wiele pozycji o tej tematyce składa się na wielotomowe cykle, które mogą zainteresować nie tylko teatrologa, jak np. popularne *Monografie Czołowych Artystów Sceny Polskiej*, powszechnie nazywane „białą serią” PIW-u. Te niepozorne z wyglądu książeczki, przypominające sylwetki wybitnych artystów i przybliżające postaci mniej znane, stanowiły nieraz punkt wyjścia tematów podejmowanych przez seminarzystów Profesora. Równie przydatny okazywał się cykl publikacji Wydawnictw Artystycznych i Filmowych – szkice o twórcach, którzy wpisali się w pejzaż dwudziestowiecznej sztuki teatralnej i filmowej, m.in. omówienia scenicznej działalności Andrzeja Wajdy, Zbigniewa Zapasiewicza, Mai Komorowskiej czy Tadeusza Łomnickiego. Analizowanie zagadnień aktorstwa z perspektywy krytyki teatralnej ułatwić może dział, w którym znajdują się edycje pism krytyczno-teatralnych wybitnych polskich recenzentów, jak również prace o zawartości teoretycznej i rozprawy podejmujące szczegółowe zagadnienia historyczne. Książkowe zbiory Profesora uzupełniają programy, afisze i fotografie z przedstawień oraz liczne czasopisma o tematyce teatralnej: systematycznie kompletowane roczniki „Dialogu”, „Pamiętnika Teatralnego”, „Almanachu Sceny Polskiej”, numery „Teatru”, „Ruchu Teatralnego” czy „Didaskaliów”.

Obecnie wszystkie materiały z powodzeniem służą naukowo-badawczym pracom Katedry Dramatu i Teatru, wspomagają kwerendy pracowników, doktorantów i studentów. Rzecz godna uwagi, wiele ze wspomnianych tu pozycji nosi ślady wnikliwej lektury Profesora: notatki wsunięte między stronice, podkreślenia, uwagi poczynione na marginesach, dopiski uzupełniające treść, a niekiedy nawet prostujące zauważone omyłki. Można w nich zobaczyć swoiste drogowskazy postawione przez przewidującego Mistrza, który w ten nietypowy sposób kontynuuje swoje zajęcia ze studentami, chcąc ustrzec ich przed popełnieniem błędów. Jak widać, Książdz Lewko zawsze starał się wybiegać myślą w przyszłość, snuł dalekosiężne plany, stawiał szeroko zakrojone cele badawcze. Jeszcze wiosną 2002 r. – kierując Katedrą ze szpitalnego łóżka – z zadowoleniem śledził postępy w pracach swoich licznych magistrantów i doktorantów, wyrażał troskę o losy mniej zaawansowanych rozpraw, wspominał o własnych projektach, m.in. o prawie gotowej do druku edycji dramatów Amelii Hertzówny. Niestety, przedwczesna śmierć przerwała dalsze ambitne zamierzenia⁸.

---

⁸ Rozpoczęte przedsięwzięcia kontynuuje obecny kierownik Katedry Dramatu i Teatru KUL, prof. Wojciech Kaczmarek. Dzięki jego zaangażowaniu wyszły drukiem m.in. *Dramaty zebrane*

W pamięci wielu osób Ksiądz Profesor Lewko zapisał się jako człowiek nauki swobodnie poruszający się na terytorium teatrologii, uczony ceniony w kraju i poza jego granicami. Jego dorobek naukowy zakreślił nowe obszary badań strindbergologii, w sposób znaczący rozszerzył wiedzę w zakresie recepcji dramaturgii skandynawskiej, wspomógł opracowania historyczno-teatralne (zwłaszcza dotyczące scen lubelskich i wileńskich). Dla tych, którzy mieli sposobność uczestniczenia w Jego zajęciach, pozostanie ujmującym i cierpliwym nauczycielem, który dbał o rozwój intelektualny i duchowy swoich wychowanków, oraz – co godne zaznaczenia – opiekunem o wyjątkowej wrażliwości, zawsze znajdującym czas dla studentów, otwartym na ich potrzeby, do końca realizującym swą misję salezjańskiej posługi. Odejście Księdza Profesora to ogromna strata dla uczniów i współpracowników z macierzystej Uczelni oraz niepowetowana szkoda dla polskiej teatrologii.

AREAS OF SCIENTIFIC INTERESTS
OF THE REVEREND PROFESSOR MARIAN LEWKO

Summary

The article is devoted to the outstanding figure of the Reverend Professor Marian Lewko (1936–2002) – an art historian, a literary scholar, an academic teacher at the Catholic University of Lublin and an expert in the field of theatre of exceptionally widespread interests. His most remarkable achievements are inextricably related to the reception of the Scandinavian drama in Poland exhibiting a close focus on Strindberg's literary output, on different forms of religious drama and the history of Lublin Theatre. Most of the Reverend's publications were centred on these issues and constituted contributing factors in further studies undertaken by his seminar participants. Not only was the Reverend Professor Lewko a highly regarded academic, but also a committed educator. Many students of the Catholic University of Lublin vividly remember him as a patient teacher whose most cherished ambition was to provide them with adequate spiritual and intellectual development. He will be forever remembered as an indefatigable initiator of summer walking tours and a remarkable person graced with unprecedented sensitivity.

Translated by *Adam Michoński*

Nota o Autorce: dr ANNA PODSTAWKA – adiunkt w Katedrze Dramatu i Teatru Instytutu Filologii Polskiej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II, prowadzi zajęcia w ramach specjalności teatrologicznej. Jej zainteresowania naukowe dotyczą dramatu i teatru końca XIX i pierwszej połowy XX w. W 2004 r. obroniła pracę doktorską pt. *Dramaturgia Macieja Szukiewicza*.

Słowa kluczowe: ks. prof. Marian Lewko, Katedra Dramatu i Teatru KUL, teatrologia, dramaturgia skandynawska, twórczość Strindberga

---

A. Hertzówny, poprzedzone wstępem ks. prof. M. Lewki (Lublin 2003), odbyły się udane obrony kilku doktoratów.